

KARTA KURSU

rok akademicki 2024/2025

Kierunek: Psychologia

Forma prowadzenia zajęć: stacjonarne

Stopień: jednolite magisterskie

Rok: V

Semestr: X (letni)

Nazwa	Etyka pracy z rodziną
Nazwa w j. ang.	<i>Ethics of family therapy</i>

Koordynator	dr Anna Szklarska	Zespół dydaktyczny
		dr Anna Szklarska
Punktacja ECTS*	5 pkt	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zaznajomienie studentów z najważniejszymi zagadnieniami etyki zawodu psychologa w kontekście pracy z rodziną, zarówno w ich teoretycznym, jak i w praktycznym wymiarze i nabycie przez uczestników kursu umiejętności dojrzałego i merytorycznego odniesienia do omawianych kwestii, zwłaszcza diagnozy i terapii rodzinnej. Etyka pracy z rodziną analizuje dylematy moralne związane z funkcjonowaniem rodziny, miłością w związku czy pomiędzy rodzicami a dziećmi, odnośnie granic wzajemnych zobowiązań, ewolucji ról w rodzinie oraz różnych aspektów zdrowych i dysfunkcyjnych relacji rodzinnych. W ramach kursu przybliżone zostaną najważniejsze problemy etyki pracy z rodziną, m.in. kompetencje merytoryczne i personalne psychologa w pracy z rodziną, zagadnienie problemów etycznych w interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży, podstawowych reguł etycznego prowadzenia diagnozy, kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu; czy zagadnienie wychowania w grupach mniejszościowych. Celem kursu jest ponadto przybliżenie studentom wybranych wątków etyki rodziny jak np. problem hiperrodzicielstwa, granic wolności reprodukcyjnej tj. autonomii rodziców w kontekście inżynierii genetycznej, problemu przemocy w rodzinie i rodziny w kryzysie oraz rozwinięcie przez studentów umiejętności krytycznej analizy wspomnianych zagadnień.

Warunki wstępne

Wiedza	Ogólna wiedza humanistyczna oraz biologiczna na poziomie szkoły średniej.
--------	---

Umiejętności	Czytanie tekstów naukowych ze zrozumieniem.
Kursy	-

Efekty uczenia się

Wiedza	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
	W01 Student dysponuje wiedzą odnośnie różnych koncepcji filozoficznych, w tym stanowisk etycznych oraz ich powiązań z psychologią. Ma wiedzę o relacji psychologii do filozofii, antropologii i pedagogiki.	K_W01, K_W14
	W02 Posiada uporządkowaną wiedzę dotyczącą społecznych i prawnych uwarunkowań związanych z opieką psychologiczną. Potrafi je powiązać z wartościami i normami etyki rodziny.	K_W01, K_W09
	W03 Posiada pogłębioną wiedzę dotyczącą etyki zawodowej psychologa. Zna standardy etyczne wykonywania zawodu psychologa, mające umocowanie w odpowiednich regulacjach prawnych..	K_W14
	W04 Student ma wiedzę odnośnie różnych sposobów argumentacji w zakresie dylematów etycznych związanych z funkcjonowaniem rodziny.	K_W01
	W05 Student poznaje i analizuje wybrane modele wychowania i rozwoju człowieka w ich aspekcie etycznym.	K_W01, K_W07
	W06 Uporządkowuje wiedzę odnośnie kontekstu etycznego różnych metod udzielania pomocy psychologicznej i interwencji kryzysowej. Potwierdza znajomość zasad budowania kontaktu i relacji pomagania w środowisku rodziny.	K_W10
	W07 Zna podstawowe zasady etycznego prowadzenia diagnozy.	K_W12

Umiejętności	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------------	-----------------------------	-------------------------------------

	U01 Potrafi dokonać krytycznej analizy argumentów pojawiających się we współczesnych sporach dotyczących rodziny. U02 Umie rozpoznać i nazwać etyczne dylematy dotyczące różnych problemów pracy z rodziną. U03 Potrafi uzasadnić swoje stanowisko w dyskusji odwołując się do racji stricte etycznych, z wykorzystaniem terminologii etycznej. Potrafi przedstawiać i dokonywać podsumowania stanu wiedzy na dany temat, jak również przedstawiać własne poglądy. U04 Potrafi dokonać analizy porównawczej dyskursu etycznego i psychologicznego. Potrafi łączyć zdobytą wiedzę z zakresu psychologii i etyki z dziedzinami pokrewnymi. U05 Potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, selekcjonować informacje dotyczące życia rodzinnego, pracy psychologa i związanych z nim reguł i wartości. Potrafi korzystać z literatury naukowej w omawianej dziedzinie oraz czytać teksty ze zrozumieniem, również w języku angielskim. U06 Potrafi zaplanować strategię interwencji adekwatnie do konkretnego przypadku, umiejętnie stosuje metody pracy psychologicznej i język dostosowany do rozmówcy. U07 Potrafi stosować podstawowe zasady etyczne, które powinny być respektowane przez psychologa jako wykonawcy zawodu zaufania publicznego w procesie diagnozy, terapii i interwencji psychologicznej.	K_U02, K_U05 K_U02, K_U05 K_U02, K_U05 K_U01, K_U03 K_U02, K_U03, K_U11 K_U09, K_U10 K_U08, K_U09, K_U10
--	---	---

Kompetencje społeczne	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
	K01 Prowadząc działalność naukową uwzględnia jej etyczne i moralne aspekty. Stosuje się do zasad współpracy w społeczności akademickiej.	K_K01
	K02 Jest otwarty na współpracę z innymi psychologami, pedagogami oraz ze specjalistami innych dziedzin, w tym filozofami.	K_K02
	K03 Nabywa kompetencje w zakresie sztuki	K_K01, K_K02, K_K03

	prowadzenia sporów z zastosowaniem zasad kultury społecznej debaty. K04 Jest kompetentny w zakresie stosowania zasad i wartości etycznych w pracy psychologa. Cechuje go wrażliwość moralna wykształcona w trakcie kursu, jest wrażliwy na problemy życia rodzinnego. K05 Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju na płaszczyźnie prywatnej i zawodowej i uznaje wartość pomocy psychologicznej. K06 Docenia znaczenie życia rodzinnego dla jednostkowego i społecznego rozwoju. K07 Unika myślenia stereotypowego. Ma świadomość ograniczeń w pracy psychologa diagnosty i psychologa wychowawczego. Jest gotowy do komunikowania się, otwartej dyskusji i współpracy.	K_K01, K_K02, K_K04, K_K05 K_K02, K_K03, K_K05 K_K04 K_K02, K_K03, K_K04, K_K06
--	--	---

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E

Liczba godzin	30			15								
45												

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs odbywa się zdalnie w trybie mieszanym. Wykłady odbywają się zdalnie w trybie synchronicznym za pomocą platformy MS Teams, natomiast ćwiczenia odbywają się stacjonarnie.

Wykład: Autorski wykład interaktywny z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej.

Ćwiczenia: Na ćwiczeniach odbywa się dyskusja wokół wybranego tekstu z listy, udostępnionego wszystkim studentom. Główne tezy wyłożone w tekście, problemy i przypadki w nim opisane w pierwszej części zajęć są przedstawiane w formie referatu lub prezentacji przygotowanej przez kilku studentów. Następnie są one analizowane i komentowane przez wszystkich uczestników konwersatorium.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learn i ng	Gry dyda ktycz ne	Ćwic zenia w szkol e	Zaję cia teren owe	Prac a labor atory jna	Proje kt ind y widu alny	Proje kt grup owy	Udzi ał w dysk usji	Refe rat	Prac a pis e mna (esej)	Egza min ustn y	Egza min pis e mn y	Inne: kolok wium zalic zeni owe
W01								X	X				X
W02								X	X				X
W03								X	X				x
W04								X	X				x
W05								X	X				x
W06								X	X				x
W07								X	X				x
U01								X	X				x
U02								X	X				x
U03								X	X				x
U04								X	X				
U05								X	X				
U06								X	X				
U07								X	X				
K01								X	X				
K02								X	X				
K03								X	X				
K04								X	X				

K05								X	X				
K06								X	X				
K07								X	X				

Kryteria oceny	Zaliczenie konwersatorium odbywa się w oparciu o przygotowanie i wygłoszenie referatu lub prezentacji dotyczącej jednego z tematów omawianych na zajęciach, jak również w oparciu o aktywny udział w dyskusjach na ćwiczeniach. Dopuszczalna jest jedna nieusprawiedliwiona nieobecność na ćwiczeniach. Zaliczenie wykładu następuje w oparciu o systematyczną obecność na wykładach (dopuszczalne są dwie nieusprawiedliwione nieobecności) oraz uzyskanie co najmniej 60% ogółu punktów z kolokwium zaliczeniowego obejmującego materiał z wykładów.
----------------	---

Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach stacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykład (30h):

1. Etyka jako nauka. Najważniejsze stanowiska w etyce. Etyka a psychologia moralności. Natura dylematów moralnych. Dylematy etyczne praktyki psychologicznej.
2. Etyka zawodu psychologa: wprowadzenie.
3. Wartości zawodu psychologa. Specyfika realizacji zasad etycznych w pracy psychologa.
4. Prawa i obowiązki rodziców i opiekunów. Czy słuszny jest pogląd, który zakłada, że zobowiązania dotyczą w pierwszej mierze własnych dzieci? Kto powinien decydować o wychowaniu dzieci: rodzice czy państwo?
5. Problem hiperrodzicielstwa. Etyka w czasach inżynierii genetycznej: zaprojektowane dzieci, projektujący rodzice. Autonomia rodziców a obowiązek niewyrządzania genetycznej szkody swoim dzieciom – spór o granice wolności reprodukcyjnej.
6. Etyka w transplantologii. Przyszłe dziecko jako dawca narządu dla potrzebującego rodzeństwa lub rodzica. Rozmowa psychologa z rodziną/żywym dawcą przed pobraniem narządu/ów do przeszczepu i w kontekście ksenotransplantacji.
7. Etyka kresu życia. Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi. Eutanazja i wspomagane samobójstwo (także nieletnich).
8. Dylematy związane z *wrongful life* w kontekście wcześniactwa i wad letalnych płodu.
9. Niepełnoletni jako klient psychologa - usługi psychologiczne na rzecz dzieci w kontekście regulacji prawnych i etyki zawodowej. Podstawowe zasady etycznego prowadzenia diagnozy.
10. Problemy etyczne w interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży.

11. Rola rodziców w systemie wychowania instytucjonalnego. Praca psychologów wychowawczych z rodzicami i rodziną. Etyka pracy psychologów z dziećmi o nietypowym rozwoju oraz z dziećmi i młodzieżą z destrukcyjnymi zaburzeniami zachowania.

12. Wychowanie w grupach mniejszościowych (mniejszości etniczne, słyszące dzieci niesłyszących rodziców, uchodźcy i migranci, małżeństwa i dzieci międzykulturowe).

13. Przemoc w rodzinie.

14. Miłość między rodzicami a dzieckiem, rodzaje miłości i jej zaburzenia w ujęciu Ericha Fromma.

Ćwiczenia (15 h):

1. Więzy rodzinne a treść moralności.

2. Kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu.

3. Problem starości i przemijania w kontekście etycznym. Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi.

4. Uzyskiwanie zgody klienta na diagnozę i interwencję psychologiczną, kontrakt – przypadki ilustrujące etyczne zasady pracy psychologa z rodziną

5. Kompetencje merytoryczne i personalne psychologa w pracy z rodziną

6. Psycholog a instytucja (sąd, szkoła, poradnia specjalistyczna, szpital) – analiza przykładów.

7. Rodzina w kryzysie.

Wykaz literatury podstawowej

Lista tekstów omawianych na ćwiczeniach:

1. James Rachels, *Więzy rodzinne a treść moralności* [w:] Jan Hartman, Jan Woleński (red.), *Wiedza o etyce*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2009, s.261-266 .
2. Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Opieka nad osobami chorymi, starymi i umierającymi* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s. 417-426.
3. Wojciech Słomski, *Kwestia stosowania zabezpieczeń chroniących przed naruszeniem podstawowych zasad zawodu* [w:] tenże, *Etyka zawodu psychologa*, Warszawa 2017, s.396-413.
4. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Uzyskiwanie zgody klienta – kontrakt* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.449-465.
5. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Kompetencje psychologa* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.467-520.
6. Zuzanna Toeplitz, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Psycholog a instytucja* [w:] Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019, s.521-547.
7. Elżbieta Zubrzycka, *Co powiedzieć dziecku o rozwodzie. Przykłady i wskazówki oraz Rodzina w kryzysie. Jak pomóc dziecku go przetrwać* [w:] też, *Przetrwać burzę. Jak pomóc dziecku, gdy jego rodzina przechodzi kryzys?* Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2021, s.114-167.

Dodatkowo wykład online Paula Knoepflera, University of California, Designing offspring - an ethical problem

<https://www.youtube.com/watch?v=nOHbn8Q1fBM>

Wykaz literatury uzupełniającej (która stanowiła inspirację dla autorskiego wykładu)

1. Jerzy Brzeziński, Barbara Chyrowicz Zuzanna Toeplitz i in. (red.), *Etyka zawodu psychologa*, PWN, Warszawa 2019.
2. Wojciech Słomski, *Etyka zawodu psychologa*, Warszawa 2017.
3. Dorota Bednarek, *Zawód psycholog. Regulacje prawne i etyka zawodowa*, PWN, Warszawa 2021.
4. Hanna Liberska, Janusz Trempała (red.) *Psychologia wychowania. Wybrane problemy*, PWN, Warszawa 2020.
5. Jerzy Brzeziński, Małgorzata Toeplitz-Winiewska (red.) *Praktyka psychologiczna w świetle standardów etycznych*, Wyd. Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, Warszawa 2004.
6. Anna Brzezińska, Zuzanna Toeplitz (red.) *Problemy etyczne w badaniach i interwencji psychologicznej wobec dzieci i młodzieży*, Academica Wydawnictwo SWPS, Warszawa 2007.
7. Barbara Chyrowicz (red), *Etyka stosowana. Metody i problemy*, wyd. KUL, Lublin 2013.
8. Michael Sandel, *The Case against Perfection: Ethics in the Age of Genetic Engineering*, Cambridge: Harvard University Press, 2007.
9. Stephen F. Smith, "Response to Michael Sandel", *Journal of Law, Philosophy and Culture*, Vol. III, No. 1 (2009), s. 159-162.
10. Arystoteles, *Etyka Nikomachejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
11. David Edmonds, *Philosophers Take On the World: Exploring Moral Issues Behind the News*, Oxford University Press 2016.
12. Włodzimierz Galewicz, *Początki ludzkiego życia*, Universitas, Kraków 2010.
13. Włodzimierz Galewicz, *Wokół śmierci i umierania*, Universitas, Kraków 2009.
14. Jurgen Habermas, *Przyszłość natury ludzkiej: czy zmierzamy do eugeniki liberalnej?*, tłum. M. Łukasiewicz, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.
15. Jacek Hołówka, *Etyka w działaniu*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2001.
16. Barbara Chyrowicz, *O sytuacjach bez wyjścia w etyce. Dylematy moralne: ich natura, rodzaje i sposoby rozstrzygania*, Znak, Kraków 2008.
17. Jerzy Brzeziński, Małgorzata Toeplitz-Winiewska, *Etyczne dylematy psychologii*. Academica Wydawnictwo SWPS, Warszawa 2017.
18. Grzegorz Hołub, Piotr Duchliński (red.), *Ulepszanie człowieka. Perspektywa filozoficzna*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2018.
19. Immanuel Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, Antyk, Kęty 2001.
20. John Stuart Mill, *Utylitaryzm. O wolności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
21. Siddhartha Mukherjee, *The Gene: An Intimate History*. Large Print Press, 2017.
22. Friedrich Nietzsche, *Tako rzecze Zaratustra*, Wydawnictwo vis-à-vis/Etiuda, Kraków 2014.
23. Robert Nozick, *Anarchia, państwo, utopia*, Wydaw. "Aletheia", Warszawa 2010.
24. John Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
25. Jan Philipp Reemtsma, *Zaufanie i przemoc*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011.
26. Jean Jacques Rousseau, *Emil czyli o wychowaniu*, Zakład im. Ossolińskich, Wrocław 1955.
27. Michael J. Sandel, *Przeciwko udoskonalaniu człowieka. Etyka w czasach inżynierii genetycznej*, przeł. O. Siara, Kurhaus, Warszawa 2014;
28. Julian Savulescu, „New Breeds of Humans: The Moral Obligation to Enhance” [w:] *Ethics, Law and Moral Philosophy of Reproductive Biomedicine* nr 1/2005.
29. Peter Singer (red), *Przewodnik po etyce*, Książka i wiedza, Warszawa 2000.

30. Robert Sinsheimer, *The Prospect of Designed Genetic Change*, [w:] Ruth F. Chadwick (red.), *Ethics, Reproduction and Genetic Control*, Routledge, London 1994.
31. Anna Szklarska, *Problem przemocy w filozofii człowieka i filozofii polityki*, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2021.
32. Anna Szklarska, *Sprawiedliwość w czasach kryzysu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015.
33. Anna Szklarska, *Życie i upływ czasu w ujęciu Jeana Amery*, [w:] „Hybryda” nr 28/2016. s.23-25.
34. Peter Vardy, Paul Grosch, *Etyka*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
35. Mary Anne Warren, *Status moralny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, przeł. Sergiusz Tokariew, Łódź 2019.
36. Maciej Zaremba Bielawski, *Higieniści. Z dziejów eugeniki*, Wołowiec 2011.
37. Jeremy Holmes, *Ethical Aspects of Psychotherapies*, [w:] S. Bloch, P. Chodoff, S.A. Green (red.), *Psychiatric ethics*, Oxford University Press, Oxford 1999, s. 225-243.
38. Jakub Bartoszewski (red.), *Wychowanie: czy może obejść się bez duchowości?*, Kraków 2013.
39. Barbara Harwas-Napierała, Lucyna Bakiera, (red.) *Oblicza współczesnej rodziny. Wybrane aspekty*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2018.
40. Lucyna Bakiera (red.) *Rodzicielstwo. Ujęcie interdyscyplinarne*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2020.
41. Elżbieta Dryll, *Wzrastanie w kulturę: transmisja narracji w wychowaniu rodzinnym*, Warszawa 2013.
42. Dorota Suwalska-Barancewicz, *Jakość bliskich związków interpersonalnych: znaczenie przywiązania i zależności w budowaniu trwałych relacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2022.
43. Piotr Grzegorz Nowak, *Etyka, śmierć i transplantacje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018.
44. Beata Kulisiewicz, *Prawne, psychologiczne i etyczne konteksty udziału dzieci w polowaniach* [w:] Dorota Probuska (red.), *Etyczne potępienie myślistwa*, Universitas, Kraków 2020
45. Erich Fromm, *O sztuce miłości*, wyd. Rebis, Poznań 2019

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	45
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	12
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	8
	Przygotowanie do kolokwium zaliczeniowego (powtórzenie treści wykładów)	15

Ogółem bilans czasu pracy	125
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika	5